

O MARIA

(Szelepcsényi kódex 1675.)

DEÁK-BÁRDOS GYÖRGY

Adagio

S
A

p *mf*

O Ma - ri - a Vir - go pi - a, mag - na mor -
Szűz Má - ri - a, Krisztus Any - ja, em - be - ri

T
B

p *p*

ta - li - um pa - tro - na: Tu - um de - cus, quam - vis cae -
nem - zet - nek ol - tal - na: Szent - sé - ge - det, szép - sé - ge -

12 *mf* *f*

cus, et pulchra cae - li cer - no do - na. Ti - bi sup
det, ég és föld á - mul - va csu - dál - ja. Né - ked szol -

p *

18

plex ca - dit ter - ra, ca - nit praeco - ni - a sin - ce - ra.
gál - nak az e - gek, di - csér - nek an - gya - li se - re - gek.

Ti - bi ca - dit ter - ra,
Né - ked szol - gál az ég,

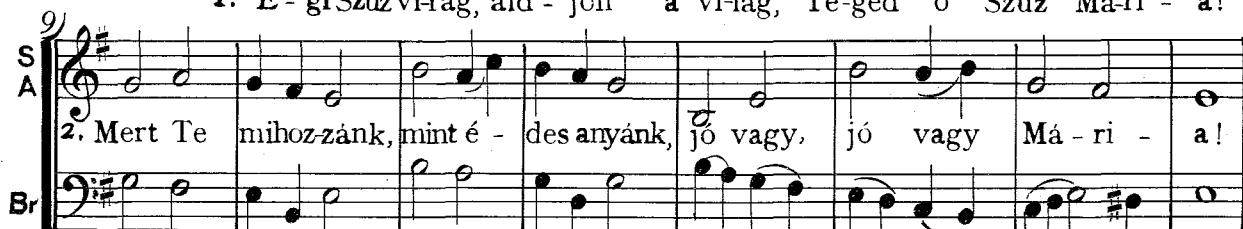
* Ismétléskor elmarad

ÉGI SZŰZ VIRÁG

WERNER ALAJOS



1. É - gi Szűz vi - rág, áld - jon a vi - lág, Té - ged ó Szűz Má - ri - a!



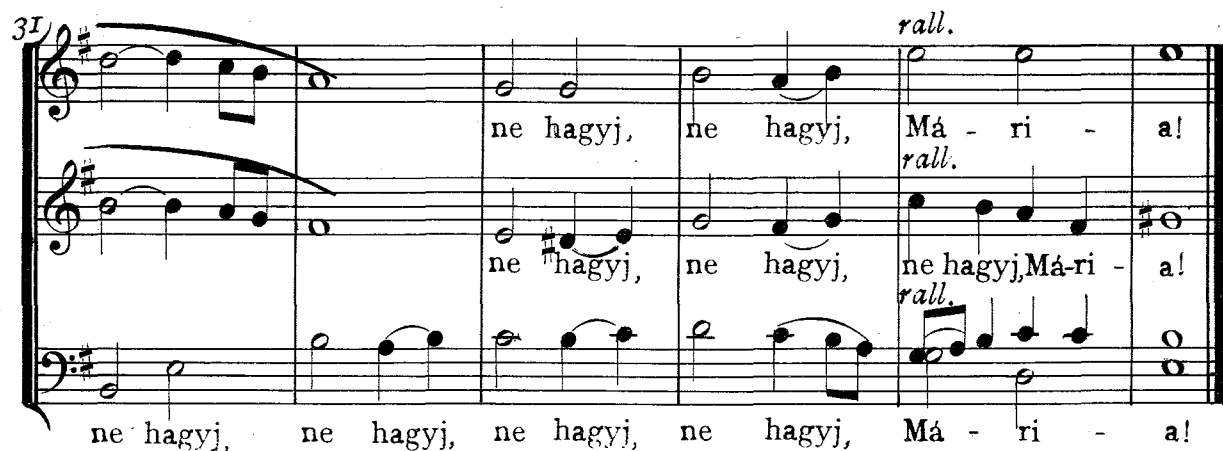
2. Mert Te mihoz-zánk, mint é - des anyánk, jó vagy, jó vagy Má - ri - a!



3. Ó légy ol - ta - lom, mert bűn súlya nyom, min - ket ó Szűz



Má - ri - a 4. Ég - ből ki - es - ni, bűn - ben elvesz - ni



ne hagyj, ne hagyj, ne hagyj, ne hagyj, Má - ri - a!

TARTALOM MUTATÓ
AZ EGYHÁZI ÉV SZERKEZETE ÉS AZ ELŐADÓ EGYÜTTESEK
JELLEGE SZERINT

ADVENTI IDŐ

Gregorián	Rorate—Introitus I*	1 oldal
	Rorate — válaszos ének I	2
Halmos L.	Deus tu convertens SATB	6
Ismeretlen szerző	Adventi ének I	5

KARÁCSONYI IDŐ

Bach J. S.	Ma minden angyal SATB	20
	Szép csillag SATB	21
Bárdos L.	Karácsonyi bölcsődal SATB	26
Deák-Bárdos Gy.	Ez öröm napja kánon II	9
Demény D.	Adeste fideles SATB	22
	Aranyszárnyú angyal SATB	24
	Puer natus SATB	23
Farkas F.	Áldott éj SATB	28
Gebhardi E.	Gloria szálljon kánon IV vagy SATB	8
Gregorián	Dicit Dominus I	7
Kerényi Gy.	Karácsony van ma III	14
	Kirje, kirje Kisdedecske II	12
Kodály Z.	Karácsonyi dalocska II	9
Lisznyay G.	Puer natus SATB	30
Népének	Az angyalok kánon II	8
Rossa E.	Éjféli ének III	10
Victoria T.	O magnum misterium SATB	15
Zsaskovszky J.	Pásztor dal II	13

NAGYBÖJTI IDŐ

Anerio F.	Christus factus est SATB	68
Bach J. S.	A fényes Istenarcot SATB	75
Bárdos L.	Golgotádon SATB	82
	Ingrediente SATB	80
	Megfeszített Jézus III	44
	Világmegváltó Jézus II	34
Croce G.	O vos omnes SATB	56
Deák-Bárdos Gy.	Crucifigatur SATB	76
	Eli, Eli SATB	78
Gallus J.	Ecce quomodo SATB	60
Gasparini Qu.	Adoramus te SATB	72
Gregorián	Christus factus est I	33
Harmat A.	O crux, ave SABr	47

*A római számok egynemű kari műveket jelentenek.

Ingegneri M. A.	Una hora SATB	54 oldal
Josquin de Pres	Qui velatus SATB	52
Lányi E.	Adoramus te SATB	87
Lotti A.	Vere languores III	36
Martini G. B.	Adoramus te III	40
	Tristis est III	42
Menegali	Jesu Salvator III	38
	Parce Domine III	39
Obrecht J.	O vos omnes SABr	50
Palestrina G. P.	O vos omnes SATB	62
	Vide Domine III	35
Perti J.	Adoramus te SATB	70
	Inter vestibulum SATB	58
Schütz H.	Téged áldunk SATB	84
Viadana L.	Vinea mea SATB	64
Victoria T.	Popule meus SATB	66
Werner A.	Adoramus te SABr	90

HÚSVÉTI IDŐ

Bach J. S.	Jézus, éltünk SATB	98
Deák-Bárdos Gy.	Confirma hoc SATB	101
Gregorián	Victimae paschali I	91
Kodály Z.	Krisztus feltámadá II	92
Lassus O.	Húsvét van III	93
Marenzio L.	O Rex gloriae SATB	94
Schütz H.	Hívek, szent nap SATB	100

ÉNEKEK JÉZUSRÓL ÉS AZ OLTÁRISZENTSÉGRŐL

Anerio G. Fr.	O salutaris hostia SATB	116
Bárdos L.	Rex clementissime SATB	117
Casciolini Cl.	Panis angelicus III	105
Gregorián	O quam amabilis I	104
Gumpelzhaimer A.	Jézus, egyetlen éltetőnk SABr	112
Kodály Z.	Pange lingua SABr	110
	II. Tantum ergo II	108
	IV. Tantum ergo II	109
Liszt F.	Jézust nézzed SATB	114
Martini G.	Jesu! Rex III	106
Ottó F.	Jövel Úr Jézus SATB	118

ÉNEKEK SZŰZ MÁRIARÓL

Aichinger Gr.	Assumpta est SABr	137
Bárdos L.	Adorna thalamum SATB	150
	Angyaloknak Királynéja III	132
	Boldogasszony-kánon SATB	152
	Mária kinyílt rózsza III	121

Bárdos L.	Mária Szíve SATB	164 oldal
	Nyújtsd ki mennyből SATB kevés divizivel	156
Deák-Bárdos Gy.	Ó, Mária SATB	165
Gregorián	Salve Regina I	120
Halmos L.	Mária szűzvirág II	124
Harmat A.	Ave Regina coelorum III	126
	Boldogasszony-kánon SATB	160
	Regina coeli III	128
Kersch F.	Assumpta est SATB	133
Kodály Z.	Ave Maria III	130
	Boldogasszony köszöntője II	133
Liszt F.	Ave Maria SATB	148
	Ave maris stella SATB	144
Monteverdi Cl.	Quam pulchra es SATB	140
Szeghy E.	Zengi szívem dalt SATB	163
Tartini G.	Stabat mater III	122
Victoria T.	Ave Maria SATB	142
Werner A.	Égi Szűzvirág SATB	166

ÉNEKEK SZENT MIHÁLYRÓL ÉS A SZENTEKRŐL

Bárdos L.	Kihez az Úr (Szt. Cecíliáról) SATB	176
	Igaz hitnek (Szt. István kir.) II	167
	Szent Imre herceg III	169
	Szent Józsefről III	168
Deák-Bárdos Gy.	Nemes ágacska (Cecília köszöntő) SATB	174
Gebhardi-Bajai	Szent István királyhoz IV	8
Harmat A.	Felmutat égbe (Szt. Gellértről) SATB	179
	Szent Erzsébetről III	172
Kertész Gy.	Cantantibus organis (Szt. Cecíliáról) SATB	184
Kodály Z.	Ah, hol vagy? SATB	186
Lisznyay G.	Isten hazánkért SSATTB	201
Ottó F.	Szent Margithoz SATB	198
Palestrina G. P.	Dum aurora (Szt. Cecíliáról) SATB	192
Werner A.	Szent Mihály főangyal SATB	206

ÉNEKEK ÁLTALÁNOS HASZNÁLATRA

Bárdos L.	Alleluja – dicsérvétek SATB	302
	Azt hirdeti a nap IV vagy SATB	234
	Az Űristent magasztalom SATB	298
	Ecce sacerdos III vagy SABr	236
	Idők vezére SATB	334
Deák-Bárdos Gy.	Dicsőség legyen SATB	290
Gárdonyi Z.	Áldott legyen SATB	316
Gregorián	Alleluja 2. tónus I	210
	Alleluja 4. tónus I	211
	Alleluja 7. tónus I	212
	Alleluja 8. tónus I	210
	III. Credo I	216
	VIII. mise (De Angelis) I	214

Halmos L.	Áldjátok Istenünket SATB	292 oldal
	Hogyha az Úr III	222
	Isten nagyságát III	224
	Jubilate Deo SATB	294
Hassler L.	Ünnepre jöttünk SATB	271
Haydn J.	Hála ének SATB	286
Ismeretlen	Alleluja kánon II	213
	Alleluja SATB	213
Kodály Z.	A 121. genfi zsoltár SATB	279
	A 150. genfi zsoltár III	226
	Miatyánk SABr	284
Lassus O.	Jubilate Deo SATB	239
	Super flumina SATB	242
	Te vagy az áldás II	230
Palestrina G. P.	Sicut cervus SATB	246
	Super flumina SATB	254
Péter J.	Dextera Domini SATB	322
	Édes az Isten háza SATB	324
Pitoni G. O.	Cantate Domino SATB	268
Praetorius M.	Hála légyen SABr	266
	Jézus Krisztus üdvösségünk SATB	245
	Napfelkeltétől II	220
Rossa E.	Hála zsoltár III vagy SATB	231
Scarlatti A.	Exsultate SATB	274
Viadana L.	Exsultate SATB	259

GYÁSZ-ÉNEKEK

Harmat A.	De profundis SATB	344
Menegali	Ó megnyílt a sír III	335
Victoria T.	Lelkem gyűlöli SATB	340
Werner A.	Jézusomnak Szívén III	336
	Magyar libera SATB	337

BETŰRENDES TARTALOM MUTATÓ

Adeste fideles	22	Éjféli ének	10
Adoramus te	40, 70, 72, 87, 90	Felmutat égbe (Szt. Gellérthez)	179
Adorna thalamum	150	Glória szálljon	8
A fényes Istenarcot	75	Golgotádon	82
Ah, hol vagy?	186	Hála ének	286
Alleluja	210, 211, 212, 213	Hála legyen	266
Alleluja – dicsérvétek	302	Hála zsoltár	231
Angyaloknak Királynéja	132	Hívek, szent nap	100
Aranyszárnyú angyal	24	Hogyha az Úr	222
Assumpta est	133, 137	Húsvét van	93
A 121. genfi zsoltár	279	Idők vezére	334
A 150. genfi zsoltár	226	Igaz hitnek (Szt. István királyhoz)	167
Ave Maria	130, 142, 148	Ingrediente	80
Ave maris stella	144	Inter vestibulum	58
Ave Regina coelorum	126	Isten, hazánkért	201
Az angyalok	8	Isten nagyságát	224
Azt hirdeti a nap	234	Jesu, Rex	106
Az Úristent magasztalom	298	Jesu, Salvator	38
Áldjátok Istenünket	292	Jézus, egyetlen éltetőnk	112
Áldott éj	28	Jézus, éltünk	98
Áldott legyen	316	Jézus Krisztus üdvösségünk	245
Ádventi ének	5	Jézusomnak Szívén	336
Boldogasszony-kánon	152, 160	Jézust nézzed	114
Boldogasszony köszöntője	133	Jövel Úr Jézus	118
Cantate Domino	268	Jubilate Deo	239, 294
Cantantibus organis (Szt. Cecíliáról)	184	Karácsonyi bölcsődal	26
Confirma hoc	101	Karácsonyi dalocska	9
Credo III. (greg.)	216	Karácsony van ma	14
Christus factus est	33, 68	Kihez az Úr (Szt. Cecíliáról)	176
Crucifigatur	76	Kirje, kirje Kisdedecske	12
De Angelis VIII. greg. mise	214	Krisztus feltámadá	92
Deus, tu convertens	6	Lelkem gyűlöli	340
De profundis	344	Magyar Libera	337
Dextera Domini	322	Minden angyal	20
Dicit Dominus	7	Mária, kinyílt rózsza	121
Dicsőség legyen	290	Mária Szíve	164
Dum aurora (Szt. Cecíliáról)	192	Mária Szűzvirág	124
Ecce quomodo	60	Miatyánk	284
Ecce sacerdos	236	Megfeszített Jézus	44
Eli, Eli	78	Nemes ágacska (Szt. Cecíliához)	174
Exsultate Deo	259, 274	Napfelkeltétől	220
Ez öröm napja	9	Nyújtsd ki mennyből	156
Édes az Isten háza	324	O crux, ave	47
Égi Szűzvirág	166	O magnum misterium	15

Ó Mária	165	Super flumina	242, 254
Ó, megnyílt a sír	335	Szent Erzsébetről	172
O quam amabilis	104	Szent Imre herceg	169
O Rex gloriae	94	Szent István királyhoz	8
O salutaris hostia	116	Szent Józsefről	168
O vos omnes	50, 56, 62	Szent Margithoz	198
Pange lingua	110	Szent Mihály főangyal	206
Panis angelicus	105	Szép csillag	21
Parce Domine	39	Tantum ergo	108, 109, 110
Pásztor dal	13	Te vagy az áldás	230
Popule meus	66	Téged áldunk	84
Puer natus	23, 30	Tristis est	42
Quam pulchra es	140	Una hora	54
Qui velatus	52	Ünnepre jöttünk	271
Regina coeli	128	Vere languores	36
Rex clementissime	117	Victimae paschali	91
Rorate	1, 2	Vide Domine	35
Salve Regina	120	Világmegváltó Jézus	34
Sicut cervus	246	Vinea mea	64
Stabat mater	122	Zengi szívem dalt	163

A KÓRUSOK KÖNYVÉBEN SZEREPLŐ ZENESZERZŐK ÉLETRAJZI ÉS STÍLUSTÖRTÉNETI ADATAI

AICHINGER (GREGOR) 1561–1628.

Regensburgban született, Ingolstattban végezte egyetemi tanulmányait, Rómában volt hosszú ideig, majd augsburgi karnagy lett. Mint kanonok halt meg.

ANERIO (FELICE) 1560–1614.

Római énekesként templomi szolgálatban állott, majd a zeneszerzésben Nanino tanítványa lett. Tanárai között volt Palestrina és Soriano is. A Santa Maria Maggiore karnagya lett, Palestrina halála után a Capella Sixtina állandó komponistája. A Medici kiadású Gregorián-gyűjtemény társszerkesztője volt.

ANERIO (GIOVANNI FRANCESCO) 1567?–1630.

Anerio Felicenek öccse, egyben tanítványa. Palestrinának is volt növendéke. A Lateráni Bazilika karnagya lett, majd III. Zsigmond lengyel király meghívására Krakkóba ment. Itt rövid ideig tartózkodott, visszatért Rómába, hol pappá szenteltette magát. A korai oratórium-stílus jegyei mutatkoznak bibliai tárgyú művein. Egyházi kompozícióit misztikus átérzéssel írta.

BACH (JOHANN SEBASTIAN) 1685–1750.

A thüringiai Eisenachban született. Változatos életút után 1723-ban Lipcsébe került, ahol a Tamás templom karnagya és orgonistája lett. A zenetörténet annyira kimagasló alakja, hogy zeneszerkesztési stílusa, klasszifikáló ereje évszázadok után is ihleti az előadóművészeket, és a zeneszerkesztés ki nem kerülhető iskolája.

BÁRDOS (LAJOS) 1899-BEN SZÜLETETT BUDAPESTEN.

Itt, a Zeneművészeti Főiskolán végezte zenei tanulmányait. Kiváló elméleti és kórustechnikai szaktudós, karmester és pedagógus. Zeneszerzői munkássága nagyszerűen ötvözi a klasszikus polifónia stílusát a magyar népzene utánózzathatatlannal gazdag invencióival. Modern hanghatás, a szólamok dallamossága, a szöveg mélyebb megértéséhez vezető kifejező erő jellemzi műveit.

CASCIOLINI (CLAUDIO) A XVII. SZÁZAD VÉGÉN ÉLT.

Életéről keveset tudunk. A római iskolához tartozó zeneszerző. Rómában volt karmester.

CROCE (GIOVANNI) 1557–1609.

A velencei Szt. Márk templom karnagya volt. Felszentelt pap. A velencei iskola egyik kiváló mestere. A koncertáló szerkesztési stílus legelső képviselői közé tartozik.

DEÁK-BÁRDOS (GYÖRGY) 1905-BEN SZÜLETETT BUDAPESTEN.

Bátyja, Lajos nyomában ő is zenei pályára lépett. Budapesten elvégezte a Zeneakadémiát. Zeneszerzői munkásságában szívesen merít a népzenei vallásos és világi forrásokból, de jellemzője inkább a saját zenei gondolatainak formálása. Harmóniakészlete változatos, színes, ötletei megkapóak, de mindenkor egészséges formaérzéssel alkotja műveit.

DEMÉNY (DEZSŐ) 1871–1937.

A budapesti Szt. István Bazilika papkarnagya. A ceciliánus mozgalom kezdeti ideje óta annak lelkes, tevékeny tagja. Az OMCE-nek (Országos Magyar Cecília Egyesület) évtizedeken át elnöke volt. Számos egyházi és világi művet alkotott.

FARKAS (FERENC) 1905-BEN NAGYKANIZSÁN SZÜLETETT.

Sok esztendőn át tartózkodott külföldön. Több vidéki zeneiskola tanára, igazgatója volt hazánkban, majd a Zeneművészeti Főiskolán a zeneszerzést tanította. Világi és egyházi művei a hazai és külföldi hangversenyek nagy sikerrel megszólaltatott, lelkesen fogadott darabjai.

GALLUS (JACOBO) 1550–1591.

Németesen Handl vagy Händl néven is szerepel. Szlovén származású osztrák zeneszerző. Az olomützi székes-egyház karnagya volt, majd Prágában kántor. Műveiben a németalföldi és velencei stílus sajátosságait szövi egybe.

GASPARINI (QUIRINO) ?–1778.

Olasz zeneszerző. Világi muzsikusként indult, majd a torinói székesegyház karmestere lett. E munkakörében sok szépen hangzó énekari művet írt.

GÁRDONYI (ZOLTÁN) 1906-BAN SZÜLETETT BUDAPESTEN.

Zenei tanulmányait itthon végezte, majd Berlinben zenetudományi doktorátust szerzett. Budapesten a Zeneművészeti Főiskola tanára volt nyugdíjba vonulásáig. Számos elméleti művével és zeneszerzői alkotásával jelentős szerepet tölt be korunk zenei művelődésében.

GEBHARDI (E.) 1787–1862.

Német zeneszerző. Működéséről alig tudunk valamit. Jól hangzó kánonja szívesen énekelt, maradandó alkotás.

GREGORIÁN

A római katolikus Egyház ősi időktől fogva hivatalos éneke. Nevét Nagy Szt. Gergely pápáról kapta. Nagy Szt. Gergely, aki 604-ben halt meg, az istentiszteleteken felhangzó liturgikus énekek első nagy rendezője volt. Kizárólag énekhangra írt egyszólamú ének. A művek hangneme a görög zenekultúrába vezet vissza. 8 különböző ún. modális hangneme van. Háromféle stílusát különböztetjük meg: szillabikus (pl. Gloria-k), neumas (pl. Agnus-ok) és melizmás (pl. Alleluja-k) stílust. Ezen belül még sokféle tagolódása van.

GUMPELZHAIMER (ADAM) 1559–1625.

Német zeneszerző és teoretikus. Augsburgban működött mint kántor és tanító. Egyházi és világi műveket írt.

HALMOS (LÁSZLÓ) 1909-BEN SZÜLETETT NAGYVÁRADON.

A két világháború közti zenei megújulás jelentős egyénisége. Zenei tanulmányait Budapesten végezte. Számos egyházi és világi művel gazdagította a hazai zeneirodalmat. A legkülönbözőbb együttesekre írt jó hangzású, könnyen énekelhető darabokat.

HARMAT (ARTÚR) 1885–1962.

A Szt. X. Pius pápa által sürgetett egyházzenei megújulás egyik vezére volt hazánkban. Karnagyi működése a Budapest-belváros, majd Szt. István Bazilikában, zeneakadémiai tanári munkássága, az Országos Magyar Cecília Egyesületben betöltött hivatalos megbízatása egyaránt tükrözi, hogy világi zenepedagógiai tevékenysége mellett mekkora energiát koncentrált az egyházi zene művészi színvonalának emelésére. A kórusmuzsika fejlesztése mellett a népénekelés egységének érdekében megszerkesztette a maga korában igen nagy jelentőségű „Szent vagy Uram” népénekét. Számtalan művet írt egyházi, világi és iskolai használatra.

HASSLER (LEO) 1564–1612.

Német zeneszerző. Sok országban megfordult zenei pályafutása alatt, ami zenei látókörének bővítését eredményezte. Rudolf császár prágai udvarában is működött, végül Nürnbergben telepedett le. Olasz technikával teszi színessé a német zenei formavilágot anélkül, hogy elszakadna német anyanyelvétől. Újszerű kifejezőmóddal a 17. század hatalmas ívben felfelé lendülő német műzenéjének veti meg alapjait.

HAYDN (JOSEPH) 1732–1809.

Osztrák zeneszerző. Évtizedeket töltött az Esterházy hercegek szolgálatában, mint udvari muzsikus, karmester és zeneszerző. A zeneirodalom egyik leginvenziósabb komponistája. Zenekari művek, oratóriumok, misék, opera és számtalan kisebb mű alkotója. Műveiben sok nemzet zenei sajátosságának vetülete érezhető. Kritikusai írták műveiről: muzsikája tud kacagni, máskor pedig a legfájdalmasabb érzések hullámanak benne.

INGEGNERI (MARC' ANTONIO) 1545–1592.

Olasz egyházi, világi művek szerzője. Monteverdi tanára. Madrigáljainak újszerű hangvétele hatással volt kortársaira is. Több művét Palestrina műveivel tartották egyenértékűnek.

JOSQUIN DE PRÈS 1450–1521.

A 16. század első felének legnagyobb zeneszerzője. A burgundi és németalföldi iskola kiforrott technikájú képviselője. Műveinek újszerűsége, gyorsan fejlődő stílusa mellett a kottanyomtatásnak is tulajdonítható, hogy műveit a maga korában csaknem az egész kontinensen énekeltek. A flamand és olasz polifónia szerencsés páro-

sítása emeli zeneszerzési technikáját olyan művészi fokra, hogy azt később csak Palestrina tudta tovább fejleszteni. Az imitációs szerkesztés, tisztult harmóniavilág, nagyvonalú koncepciók felé nyílik meg mindjobban, és ezzel a 16. századi vokális irodalom soronyító művésze lett. Okeghem és Obrecht hatása alatt termékenyült komponáló tehetsége. Művei orgonaművek, misék, motetták, zsoltárfeldolgozások, de sok világi darabot is írt.

KERÉNYI (GYÖRGY) 1902-BEN SZÜLETETT.

Zeneszerző és népdalkutató. A budapesti Zeneakadémián Kodály Zoltán növendéke volt. A Magyar Tudományos Akadémia népdalkutató csoportjának főmunkatársa. Leány és gyermek hangra írt kórusművei mellett a Magyar Népzene Tárháza c. kiadványban több sorozat jelent meg az ő gondozásában.

KERSCH (FERENC) 1853–1910.

Az esztergomi Bazilika karnagya volt, zeneszerző és pedagógus. A századforduló zenei reform-mozgalmának jelentős képviselője. Esztergomban ő honosította meg a kispapok kórusával a gregorián énekeket. Zeneszerzői munkásságát legnagyobb mértékben egyházi művek jelzik: misék, motetták. Sursum corda c. népénektára sok szép éneket ajánlott az istentiszteletek szolgálatára, melyek közül néhányat mai énekes gyakorlatunk is átvett. Zeneelméleti műveket is írt.

KERTÉSZ (GYULA) 1900–1967.

Kodály Zoltán növendéke volt. Sok egyházi és világi művet írt kórusok számára. Munkásságának jellemzője azonban inkább kiváló szervezőképessége és pedagógiai ötletessége. Nagyjelentőségű énekes megmozdulások, énekgyűjtemények igazolják a művészi zenekultúra iránti foghatatlan buzgóságát. Ilyenek voltak az Éneklő ifjúság mozgalma, a gyűjtemények között: Magyar Kórus, Éneklő ifjúság, Énekszó, a kari gyűjtemények között a Harmonia sacra, Magyar Cantuale egynemű és vegyes kórusok részére. Külön zenei kiadói hivatalt hozott létre, hogy az énekkarok olcsó áron értékes művekhez jussanak.

KODÁLY (ZOLTÁN) 1882–1967.

Korunk nemzetközi hírnévnek örvendő zeneszerzője, zenetudós és pedagógus. Világhírre világi művei és énektanítási módszere emelték. Egyházi művei mind egy elmélyülő, kiforrásban megtisztult lélek őszinte vallomásai. Ezekben a kompozíciókban a szent szövegek tartalma olyan mélységben nyílik meg, ahol a lélek rezonáló képessége rejlik. Egyszólamú énekeitől a grandiózus zenekari-énekkari kompozíciókig az egyházi irodalomnak olyan alkotásait hagyta ránk, melyek bőséges anyagot nyújtanak a kisebb felkészültségű kórusoknak és a reprezentatív képességű együtteseknek egyaránt.

LASSUS (ORLANDO DI LASSO) 1532–1594.

Németalföldi zeneszerző. Korának igen képzett és roppant sokoldalú muzsikusa. Fiatal korában beutazta az akkori egész kultúrvilágot Németalföldtől kezdve Szicíliáig. Útközben a különböző sajátosságú zeneszerzői formákkal ismerkedik meg. Egyéni stílusa így roppant színes, a kortársak szellemi hatását úgy tükrözi, hogy minden műve a műfaj keretein belül marad. A hangulati változatosság széles skálája jellemző műveire. A nagyobb énekek panaszos hangvétele és a mennybevitt Szűzanya dicsősége fölött érzett szinte mámoros öröme érzékelhető különbséggel zeng kórusaiban. Énekkari műveiben zenekari hanghatásokkal is kísérletezik. Több, mint 2000 kompozíciója maradt ránk, köztük 52 mise (4–8 szólamúak) 100 Magnificat, 1200 motetta (2–12 szólamúak).

LÁNYI (ERNŐ) 1861–1923.

Zenei tanulmányait hazai és külföldi zeneiskolákban végezte. Wüllner, a klasszikus polifónia nagyszerű ismerője és terjesztője, valamint Rheinberger, a nagy romantikus zeneszerző is tanárai közé tartozott. Hazai székesegyházak karmestere volt, majd Szabadkán zeneiskolai igazgató és egyházi karmester. Számos egyházi és világi műve maradt ránk. Jelentős szerepe van abban, hogy férfikaraink művészileg is magas színvonalú művek előadásához juthattak.

LISZNYAY (SZABÓ GÁBOR) 1913-BAN SZÜLETETT.

Zeneszerző, orgonaművész. Zenei tanulmányait Budapesten Dohnányi Ernő vezetése alatt fejezte be. Miséi, orgonaművei, különböző kórusokra írt vallásos művei egyéni hanghatásúak és a hazai egyházi zeneirodalom finom, igényes darabjai.

LISZT (FERENC) 1811–1886.

A romantikus zenestílus egyik legnagyobb képviselője, minden idők legünnepeltebb zongora virtuóza. Roppanó termékeny zeneszerzői munkásságában kiváló helyet foglalnak el egyházi kompozíciói: misék, oratóriumok, orgona- és kórusművek. Híve volt a liturgikus megújulást szorgalmazó ceciliánus mozgalomnak. Szorgalmazására 1875-ben Budapesten felállítják a Zeneművészeti Főiskolát, melyen egyházzenei szakoktatást is tervezett. Zeneirodalmi jelentőségét mutatja, hogy korunk úttörő nagy zeneszerzői, Bartók Béla és Kodály Zoltán sok indítást kaptak komponálási technikájából.

LOTTI (ANTONIO) 1667–1740.

A velencei Szt. Márk templom karnagya és komponistája. A velencei iskola kiemelkedő képviselője. Szívesen alkalmazza a kromatika hatásfokozó erejét, az egymásnak felelgető kórusok drámai hatását céltudatosan keresi. Van egy 10 szólamú Crucifixus-a, egy 8 szólamú miséje, melyek grandiózus hanghatásai az építészileg több karzatos templomban igen jól érvényesülhettek.

MARENZIO (LUCA) 1553–1599.

Olasz zeneszerző. Komponálási technikájával messze előre mutat kora szokásain. Erős tonális érzéke, virtuóz kromatikai módszere műveinek különösen friss hangzást ad. A szöveg belső tartalmát a homofón és polifón technika egymást váltó alkalmazásával hozza közelebb a hallgatókhoz, segíti azt személyes élménnyé tenni.

MARTINI (GIAMBATTISTA) 1706–1784.

Ferences pap, kora neves zenepedagógusa, zenetörténész és komponistája. Mozart is nagy tisztelettel viseltetett iránta. Orgona-szonátákat, miséket, oratóriumokat, hangszer kíséretes Mária-antifónákat, kamara duetteket stb. írt, melyek közül sok kora olasz zeneirodalmának javához tartozik.

MENEGALI (?)

A 18. századi késői Palestrina-iskola képviselője. Homofón kórusműveivel már a barokk stílussal érintkezik. Néhány szép egyházi kompozícióját ismerjük.

MONTEVERDI (CLAUDIO) 1567–1643.

Az operairodalom igazi megteremtője. Első műve egyházi mű volt. Élete folyamán fejlődésének állomásait operáin keresztül kísérhetjük nyomon, de egyházi alkotásai ugyanennek a fejlődésnek rejtett nyomai. Miséket, motettákat írt és egy Requiem-je maradt ránk. Egyházi tárgyú kompozícióin mély áhítat, egy sokat szenvedett, csalódásoktól, méltánytalanságoktól meggyötört ember lényeglátó megvilágosodása érzik. Jellemző művészi elve volt: „Az alap, amelyre modern zeneszerző épít: az igazság.” Életkörülményeinek alakulása és belső fejlődése arra az elhatározásra bírta, hogy miután felesége meghalt, gyermekei önállóak lettek, pappá szenteltesse magát. Mint a velencei Szt. Márk templom karnagya halt meg.

OBRECHT (JACOBO) 1450?–1505.

Németalföldi zeneszerző, a flamand renaissance kiváló képviselője. A hangszeres muzsika színhatásaival szakítva az énekhangban rejlő sajátos erőt és szépséget önállósította. Nem az éneklés kolorizmusával akar hangszeres hatásokat elérni, de az énekhang természetén keresztül nyitnak utat művei a belső kiegyensúlyozottsághoz és elmélyüléshez. A flamandok igen magas fejlettségű zeneszerzői technikája ötvöződik az olaszos hangvétel könnyed dallamosságával, ritmikusságával. Ezt a széles rétegből koncentrált formálási módot népzenei kultúrába gyökereztetni, ami egyházi zenéjének alaptónusa és jellemzője.

OTTÓ (FERENC) 1904–1976.

Zenei tanulmányait Milánóban végezte, majd Budapesten Kodály Zoltánnál képezte tovább magát. Egyházi műveiben szívesen nyúl gregorián-témához, szereti a moderális hangnemeket. Polifón szerkesztési módja jól illik a liturgikus követelmények nemes atmoszférájába.

PALESTRINA (GIOVANNI PIERLUIGI) 1525–1594.

A róla elnevezett zenei stílus betetőzője. Nem alkalmazott addig ismeretlen, új zenei elemeket, hanem az addigi eredményeket olyan tökéletességre emelte, hogy művészetét mai napig a vokális stílus csúcspontjának tartja a zenetudomány. Néhány orgona-művén kívül kompozícióinak csaknem teljességét vokális egyházi művei

alkotják. A Róma melletti Plestrina helységben született, az Örökváros kórusainak karnagy- és komponistája lett. Egyházzenejének istentiszteleti célokra való alkalmasságát nemcsak a Trienti zsinat atyái ismerték el, de a mi korunk egyházzenei rendeletei is a liturgikus többszólamúság mintájának jelentik ki. A szöveg tökéletes alkalmazása, a szólamok nagyvonalú dallamossága, harmóniai összefonódása, az arányok kiegyensúlyozottsága tökéletes művészi értéket jelentenek.

PÁL DIÁKONUS, BENCÉS SZERZETES 730?–799.

Nyelvismeretei, főleg a görög nyelvben való jártassága miatt Nagy Károly császár udvarába került, és ott a diplomáciai szolgálatban hasznosította tudását. Később visszament Montecassino kolostorába, ott is halt meg. Sok himnusz alkotását tulajdonítják neki, melyek közül azonban soknak hitelessége vitatott. (Babits M.: *Amor sanctus*)

PERTI (JACOBO ANTONIO) 1661–1756.

Bolognában volt egyházi karmester. Mint zeneszerző az ún. Bolognai-iskola egyik fő képviselője. Operái mellett sok egyházi műve maradt reánk. Jellemzője a concertáló stílus, amit szabadabb, olasz szövésszerű kompozíciós technika alkalmazása engedett meg.

PÉTER (JÓZSEF) 1911-BEN SZÜLETETT BUDAPESTEN.

Itt végezte zenei tanulmányait a Zeneművészeti Főiskolán. Kiemelkedő tevékenysége a zenepedagógia területére esik. Zeneszerzői munkái a modern irányú komponálás eszközeivel, népi muzsikánk hangvételén érlelődött stílusigényével nyújtanak indítást a komoly elmélyülésre, vagy a tiszta, mosolygó vidámságra.

PITONI (GIUSEPPE OTTAVIO) 1657–1743.

A Római-iskola kései mestereinek nagyjai közül való. Rieti-ben született, Rómában halt meg. Palestrina hagyományainak folytatója, de már túlbujánzó, barokkos arányokban, hatalmas együttesekre is komponál. A kétszólamú, kis igényű motettáktól a 12 kórusra írt 48 szólamú miséig nagyszerű hanghatású műveket írt.

PRAETORIUS (MICHAEL) 1571–1621.

Német zeneszerző. A 17. század protestáns egyházi zeneirodalom jelentős alakja. Széles látókörű, nagy zenei műveltséggel rendelkező muzikus. Zeneszerzési technikájában szerencsésen vegyíti az olasz és német zenei irányzatot, a hangszeres és vokális stílus addigi eredményeit. Egyházi művei mellett sok világi darabot is írt. Korának legjelentősebb teoretikusai között emlegetik.

ROSSA (ERNŐ) 1909-BEN SZÜLETETT.

Zenei tanulmányait a budapesti Zeneművészeti Főiskolán végezte. A kórusirodalom sok szép és könnyen énekelhető, hatásos darabjának alkotója. Tevékenységének súlypontja azonban pedagógiai működése mellett kórusművekhez írt szövegekre és műfordításokra esik.

SCARLATTI (ALESSANDRO) 1660–1725.

Kora igen jelentős olasz zeneszerzője volt. Csodálatosan bő zenei fantáziára mutat munkássága. A Római- és Velencei-iskola stílusát fogja össze, új elemekkel gazdagítja. Az ún. Nápolyi-iskola olyan hatásos képviselője, sok történész szerint valójában megteremtője, hogy Pergolesi, Mozart, Bach is szívesen használják fel útmutatásait az énekkultúra és zenekari hatás összehangolásában. Melodikája kifejező, mély érzelmeket hoz felszínre, kora legmerészebb kísérletező szelleme.

SCHÜTZ (HEINRICH) 1585–1672.

A német barokk zene kimagasló alakja. Kora jelentős zenekultúrájának olasz és német iskoláit végiglátogatta, megfordult Dániában, végül Drezdában telepedett le. Széles látókörű, kivételes jellemű ember volt. A Velencei-iskola minden zeneszerzői ötletét felhasználta, gyökerei mégis német talajból szívták éltető erejüket. Stílusa nem elméledő. Lírai reflexiók nincsenek műveiben, de zenei koncentrációjának eszközeivel emeli ki szövegeinek mondanivalóját és éri el szinte képszerű hatását. Műveinek legnagyobb része egyházi kompozíció, és a protestáns istentiszteletek céljait szolgálja.

SZEGHY (ENDRE) 1898-BAN SZÜLETETT SZEGEDEN.

A helybeli Tanárképző Főiskola ének- és zene tanszékének vezető tanára volt. Különösen pedagógiai munkássága jelentős. Szelíd, meleg hangvételű orgona- és egyházi kórusművei liturgikus szolgálatra igen alkalmasak.

TARTINI (GIUSEPPE) 1692–1770.

Kiváló olasz zenepedagógus és a páduai Szt. Antal Bazilika karmestere. Harmóniavilága, formáló technikája jelentős stílusváltozás jele. Elméleti műveiben harmóniai dualizmusról, azaz a dúr és moll hangnemek ellentétéről értekezik. Felfedezi az ún. kombinációs hangokat, melyek a fizika törvénye alapján akusztikusan szólnak meg. Kompozícióiban ezeknek az elméleti eredményeknek kihasználására törekszik.

VIADANA (LUDOVICO) 1564–1645.

Olasz zeneszerző. 39 éves korában a Ferences-rendbe lép. Műveinek nagyobb részét egyházi darabok alkotják: misék, motetták, Magnificat-ok stb. A generál basszus fölé újszerű technikával helyezte el a concertáló ének-szólamokat, s ezzel továbbvitte az obligat continuora írt kompozíciók technikai megoldását.

VICTORIA (TOMASO) 1548 vagy 50–1611.

Spanyol zeneszerző. Fiatalon Rómába került, ahol pappá szenteltette magát. Zenei tanulmányait a spanyolországi Avila-ban kezdte, majd Rómában, valószínűleg Palestrina növendékeként folytatta. A klasszikus polifón zenei stílusnak Palestrina és Lassus mellett a harmadik legnagyobb alakja. Palestrinához mély baráti kapcsolatok fűzték és ugyanígy Filippo Nerihez is. Műveit a spanyol temperamentum elevensége és a miszticizmusra hajló elmélyülés jellemzi.

WERNER (ALAJOS) 1905-BEN SZÜLETETT ÚJKÉCSKÉN.

Pappá szentelése után zenei tanulmányait Rómában a Pápai Egyházzenei Főiskolán végezte. Haza jöve Szombathelyen fiú-vegyeskart szervezett, mely a klasszikus polifón művek előadására specializálta magát. A budapesti Zeneművészeti Főiskola tanárává nevezték ki, onnan is ment nyugdíjba. Több egyházzenei művet írt. A magyar ceciliánus mozgalom egyik vezetője. Egyházi kompozíciókkal gazdagította liturgikus zenei életünket. Egy magyar miséje is van.

ZSASSKOVSZKY (JÓZSEF) 1830–1905.

A 19. század magyar egyházzenei életben jelentős szerepet betöltő Zsasskovszky család tagja. Különösen liturgikus tevékenységével és zeneírói munkáival segítette az egyházi zene fellendítését.

A ZENESZERZŐK AZ ÉVSZÁZADOK SZERINT,
ÉS TALÁLHATÓ MŰVEIK OLDALSZÁMA

5–13. sz.	Gregorián: 1, 2, 7, 33, 91, 104, 120, 210, 211, 212, 214, 216
15–16. sz.	Josquin de Près: 52
	Obrecht (Jacobo): 50
16. sz.	Gallus (Jacobo): 60
	Ingegneri (Marc' Antonio): 54
	Lassus (Orlandus): 93, 230, 239, 242
	Merenzio (Luca): 94
	Palestrina (Giovanni Pierluigi): 35, 62, 192, 246, 254
	Victoria (Tomaso): 66, 142, 340
16–17. sz.	Aichinger (Gregor): 137
	Anerio (Felice): 68
	Anerio (Giovanni Francesco): 116
	Croce (Giovanni): 56
	Gumpelzhaimer (Adam): 112
	Hassler (Leo): 271
	Monteverdi (Claudio): 140
	Praetorius (Michael): 220, 245, 266
	Schütz (Heinrich): 84, 100
	Viadana (Ludovico): 64, 259
17. sz.	Casciolini (Claudius): 105
17–18. sz.	Bach (Johann Sebastian): 20, 21, 75, 98
	Lotti (Antonio): 36
	Perti (Jacobo): 58, 70
	Pitoni (Giuseppe Ottavio): 268
	Scarlatti (Alessandro): 274
	Tartini (Giuseppe): 122
18. sz.	Gasparini (Quirino): 72
	Martini (Giambattista): 40, 42, 106
	Menegali (?): 38, 39, 335

- 18–19. sz. Gebhardi (E): 8
Haydn (Joseph): 286
19. sz. Liszt (Ferenc): 114, 144, 148
- 19–20. sz. Demény (Dezső): 22, 23, 24
Kersch (Ferenc): 133
Lányi (Ernő): 87
20. sz. Bárdos (Lajos): 26, 34, 44, 80, 82, 117, 121, 132, 150, 152, 156, 164, 167,
168, 169, 176, 234, 236, 298, 302, 334, 336
Deák-Bárdos (György): 9, 76, 78, 101, 165, 174, 290
Farkas (Ferenc): 28
Gárdonyi (Zoltán): 216
Halmos (László): 6, 124, 222, 224, 292, 294
Harmat (Artúr): 47, 126, 128, 152, 172, 179, 344
Kerényi (György): 12, 14
Kertész (Gyula): 184
Kodály (Zoltán): 9, 92, 108, 109, 110, 130, 133, 186, 226, 279, 284
Lisznyay (Gábor): 30, 201
Ottó (Ferenc): 118, 198
Péter (József): 322, 324
Rossa (Ernő): 10, 231
Szeghy (Endre): 163
Werner (Alajos): 90, 166, 206, 336, 337